

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број I бесплатан примерак
ЈАНУАР 2015 Косовска Митровица

Садржај:

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

-Агротехника соје

ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО

- Бављење органском производњом у воћарству

СТОЧАРСТВО

- Исхрана крава у периоду засушења

ЗАШТИТА БИЉА

-Зимски преглед воћака

АГРОТЕХНИКА СОЈЕ

Принос соје као и других усева зависи од агроколошких услова, сорте и примењене агротехнике као и улагања и знања произвођача. Веома је важно познавање биологије и захтева биљке и сорте јер током вегетације соја има одређене захтеве према условима успевања и у много случајева примењена агротехника одређује дали су захтеви биљке задовољени или не.

За остваривање високих и стабилних приноса битан елемент технологије производње је правилан избор сорте. При избору сорте треба водити рачуна о следећим особинама : висини и квалитету приноса, о дужини вегетације, отпорности на полегање и пуцање махуна као и на отпорност на болести и штеточине. Обично се у сваком подручју у редовној сетви могу успешно гајити сорте из три групе зрења. Могућност гајења у конкретном региону се оцењује на основу сортних огледа и за наше подручје је утврђено да су најпогодније сорте из групе зрења 0, I и II. Сорте из III групу зрења имају исувише дугу вегетацију те је у кишним годинама проблематично сазревање.

Соја је одличан предусев за већину ратарских биљака које се код нас гаје. Поред тога соја као легуминоза поправља структуру земљишта и обогаћује га азотом. Најбоље предкултуре за соју су стрна жита.

Уношење хранљивих елемената за соју врши се углавном путем минералних ђубрива . Органска ђубрива (стајњак, зеленишно ђубриво, осока) се у производњи соје практично не користе. Ђубрење соје се обавља пред основну, дубоку јесењу обраду земљишта и то комплексним ђубривима (50-60кг/ха фосфора и 40-50 кг/ха калијума чистог елемента) док се предсетвеном обрадом могу дати само мање количине (до 30 кг/ха чистог елемента) азота .

Обрада земљишта је битан фактор за успешну производњу соје. Обрада треба да омогући продирање кореновог система у дубље слојеве земљишта, боље усвајање минералних материја као и формирање и већу активност квржица. Дубина основне обраде земљишта у производњи соје не би смела да буде мања од 25-30 см. Плића обрада може доћи у обзир само на лаким растреситим земљиштима. Од квалитета изведеног орања зависи касније добра или лоша предсетвена припрема, сетва, међуредна обрада и на крају жетва. Обрада земљишта за соју зависи од предкултуре. Ако је предкултура било стрно жито, одмах после жетве се изводи стрникање на дубини од 10-15 см. После јесење дубоке обраде пре зиме је потребно плугом или тањирачом поравнати дубоке разоре и високе слојеве ради лакше и квалитетније предсетвене припреме. Такво земљиште у отвореним браздама остаје током зиме због бољег измрзавања и веће акумулације зимске влаге.

Предсетвена припрема земљишта увек се обавља само при оптималној влажности земљишта. Код соје као код ниједне друге културе је важно равњање и растресање сетвеног слоја земљишта. Предсетвена припрема обавља се два пута. Прву припрему земљишта најбоље је обавити рано у пролеће, чим време дозволи. Друга припрема обавља се неколико дана пре сетве када се врши финална припрема и најлакше уништавају поникли корови. Овом мером могу се уносити азотна ђубрива и

хербициди. Дубину припреме треба прилагодити дубини сетве јер предубока припрема доводи до непотребног губљења воде и неуједначеног ницања.

Саветодавац ратарства и повртарства Зоран Милосављевић

БАВЉЕЊЕ ОРГАНСКОМ ПРОИЗВОДЊОМ У ВОЋАРСТВУ

Основни разлози бављења пољопривредом требали би да буду производња квалитетне, здравствено исправне и безбедне хране, уз очување природе. Из тих разлога произвођачи се данас и одлучују да производе храну по принципима органске производње. Томе доприносе и законска регулатива, систем контроле и сертификације, као и могућности пласмана. То су производи који су све више траженији на домаћем и иностраном тржишту, лако налазе пут до потрошача и продаје, откупа. Бављење органском пољопривредном производњом подразумева се што природнија производња хране, како би се животна средина што више очувала. То проистиче и као реакција на устаљени начин производње. Подаци и информације о пестицидима и употреби вештачких ђубрива, утичу на све већу заинтересованост произвођача за органском производњом са једне и потрошача са друге стране. Велика је заинтересованост и за органску производњу воћа. За бављење је потребно пре почетка заснивања засада предвидети :

- одговарајуће природне услове за подизање засада
- технологију гајења у засаду
- организовање производње, радне снаге
- употребу опреме и механизације
- транспорт, складиштење
- тржиште и продаја.

Поред органске производње воћа из контролисаног засада у ту производњу спада и воће из шумских предела, али уз адекватну законску регулативу.

Органска производња представља свеукупан систем управљања пољопривредом и производњом квалитетне и безбедне хране уз заштиту животне средине, биодиверзитета и природних ресурса, што обезбеђује социјалну сигурност и одрживи развој. Органски производ је сваки добијени производ који је произведен и означен у складу са Законом о органској производњи.

За доношење одлуке о бављењу органском производњом у воћарству важно је прикупити све потребне информације, едуковати се. Упознати се са принципима и стандардима органске производње и законском регулативом. Затим треба савладати основна знања о воћарској органској производњи, што подразумева све од преласка са конвенционалне, или избора парцеле, па до паковања и пласмана. Произвођачи морају савладати неопходно знање око свих мера неге и заштите засада воћа (сузбијање штеточина и корова) током производње. Треба познавати и све основне правилности око складиштења, прераде и транспорта производа. Предност је имати на свом газдинству правилан заокружен однос између воћарске, ратарске и сточарске органске производње, због стајњака и ротације усева. Потребно је избегавати плитка, тешка, збијена, глиновита, забарена, као и она земљишта која имају висок ниво подземних вода.

Органска производња у воћарству представља могућност искоришћавања већ постојећих природних капацитета, које поседујемо, као и развој руралних подручја. Производњу треба планирати уз сагледавање тржишта, тј. односа понуде и потражње. Несме бити употребе недозвољених средстава, односно методе органске производње прописане законом морају се поштовати.

За улазак у органску производњу неопходно је придржавати се процедуре:
- Информисање о овлашћеним контролним организацијама за текућу годину
- Успостављање контакта са контролним организацијама
- Подношење пријаве за укључивање у органску производњу коју вам доставља одабрана контролна организација
- Закључивање уговора између произвођача и контролне организације
- Почетак процеса конверзије почиње да тече од дана потписивања уговора
- Подношење захтева за издавање сертификата по истеку периода конверзије
Период конверзије је временски период који је потребан за прелазак са конвенционалне на органску производњу.
Сертификат је документ који потврђује да је производ добијен применом метода органске производње.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

ИСХРАНА КРАВА У ПЕРИОДУ ЗАСУШЕНОСТИ

Период засушености представља критичну фазу производног циклуса крава. Одговарајућом исхраном крава могу се повећати количина произведеног млека у току лактације за 300–700 килограма и смањити на најмању меру метаболичке проблеме у току или непосредно након телења. Оптимална дужина периода засушености износи 6-8 недеља. Период краћи од 40 дана је неповољан за регенерацију млечне жлезде и може имати за последицу смањену производњу млека у току следеће лактације. Међутим период засушености дужи од 60 дана не доводи до повећања производње, али може довести до претераног гојења и компликација у току телења, а уз то није ни економски оправдан за производњу млека.

Оброци за исхрану засушених крава треба да обезбеде потребне хранљиве материје за одржавање телесне масе, као и пораст фетуса.

Конзумирање суве материје треба да износи близу 2% од телесне масе краве. Конзумирање кабасте хране треба да износи минимално 1% од телесне масе или 50% од суве материје оброка. Количина конзумиране концентроване хранене требе да прелази 1% од телесне масе. За већину крава обично је довољно 0,5% зрна житарица. Ограничавање количине суве материје на мање од 2% од телесне масе, може бити неопходно када оброци садрже само силажу или друга високо енергетска хранива, ради избегавања гојазности крава. Треба обезбедити и адекватне количине калцијума и фосфора. Конзумирање 60-80г калцијума и 30-40г фосфора је довољна количина за већину крава. Треба кравама обезбедити и довољне количине витамина А, Д и Е у оброку, ради бољег преживљавања телаци, мањег задржавања плаценте и појаве млечне грознице. Циљ исхране крава у периоду засушења је следећи:

- Засушење млечне жлезде
- Обезбеђење допунских хранљивих материја на развој ембриона,
- Постизање одговарајуће телесне кондиције, уз одржавање позитивног биланса енергије,
- Стимулисање имуног система, како би се број оболења свео на најмању меру,
- Свођење метаболичких поремећаја на најмању меру.

За избегававање ових појава треба се придржавати следећих препорука: контролисати кондицију засушених крава и прилагођавати овој ниво енергије у оброку, обезбедити потребе крава у хранљивим материјама и не допустити прекомерну исхрану, прелазак крава на прелазни оброк треба започети 2 недеље пре телења, не допустити конзумирање сувишних количина калцијума и

фосфора. Ограничити дневно конзумирање соли на 30г по крави, како би се смањила појава едема.

Засушене краве захтевају више протеина, енергије, калцијума и фосфора од крива које нису оплођене и не луче млеко, али су мање од потреба крива у лактацији. Потребне засушених крива могу се често пута обезбедити само са кабастим хранивима.

- Оброк засушених крива може бити прилично једноставан. Боље је користити ливадско сено, пошто легеминозе садрже сувишне количине калцијума и мало фосфора, а могу повећати и број случајева млечне грознице. Треба избегавати исхрану крива са кукурузном силажом по вољи, пошто ова доводи до конзумирања сувишних количина енергије и повећаног броја случајева дислокација сиришта и синдрома дебelih крива. Зрна житарица треба ограничити на количину која је потребна за обезбеђење потреба у енергији и протеинима. Конзумирање калцијума треба држати испод 100г/дан, уз обезбеђење адекватних количина фосфора (35-40г/дан за краве крупнијих раса). Веће количине калцијума, а нарочито ако је оброк сиромашан у фосфору, ће повећати број случајева млечне грознице.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

ЗИМСКИ ПРЕГЛЕД ВОЊАКА

Пре почетка вегетације важно је спровести зимски преглед воњака, ради утврђивања бројности популације штеточина у латентном периоду. Значај зимског прегледа се огледа у томе што се њиме може установити присутност и бројност појединих штеточина, које у различитим стадијумима презимљавају на стаблима и гранама воњака. На основу резултата прегледа може се прогнозировать њихова појава и интензитет напада у вегетацији, тако да можемо правовремено реаговати и избећи значајне штете у воњацима.

Преглед воњака обавља се у периоду мировања, па све до почетка вегетације. Зимски преглед воњака спроводи се најчешће ради утврђивања присутности црвеног воњног паука (*Panonychus ulmi*), јаја лисних вашију, штитастих ваши и минера округлих мина.

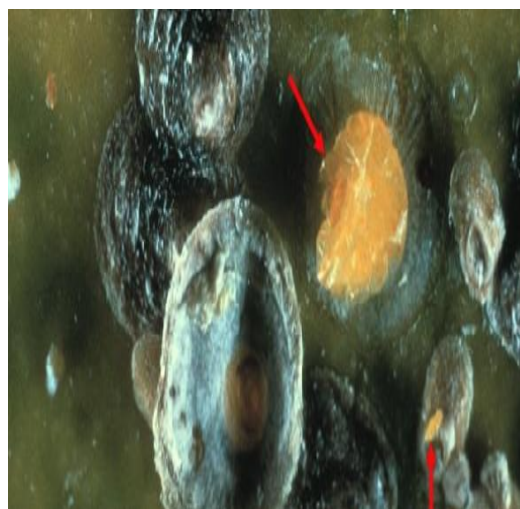
Црвени воњни паук (*Panonychus ulmi*) је најважнија штеточина од свих гриња. Нарочито је значајна његова појава на јабукама и виновој лози, а појављује се и на осталим воњним врстама. Презимљава у стадијуму зимских јаја која су изразито црвене боје. Место контроле су пупољци на двогодишњим гранчицама и рашље двогодишњих и једногодишњих гранчица. Критичан број при прегледу у фази мировања је 1000 јаја по узорку. Као узорак служи 1 метар вишегодишње гранчице. Што значи да ће појава појава црвеног паука у вегетацији бити у критичном броју који може нанети велике штете у воњацима. Ради ефикасног сузбијања црвеног паука мора се стално пратити динамика популације и по потреби интервенисати. Праћење обухвата зимски преглед бројности зимских јаја и динамику изласка из њих. Утоку зиме може се ефикасно сузбити применом препарата на бази минералних уља.

(*Panonychus ulmi*)

Јаја лисних вашију

(*Quadraspidotus perniciosus*)

Лисне ваши су важне штеточине воћака које наносе штету сисањем сокова. Основни модел презимљавања лисних вашију је у облику зимских јаја. Јаја су сјајно црне боје величине 0,5 до 0,6 милиметара. Зимска јаја су смештена појединачно на једногодишњим и двогодишњим гранчицама. Ако установимо 50 јаја на 2 m гранчица значи да појаву прве генерацију у току вегетације можемо очекивати у критичном броју. Сузбијање лисних вашију се спроводи већ у току зиме применом препарата на бази минералних уља.

Осим лисних, током зиме на воћкама се могу сусрести и популације штитних вашију. Има их много врста, а једна од најзначајнијих штеточина је калифорнијска штитаста ваш (*Quadraspidotus perniciosus*). Изразити је полифаг. Најчешће се налази на јабукама, крушкама, дуњи, рибизли, оскоруши итд. Калифорнијска штитаста ваш има округли тамно сиви штит на којем се виде концентрични кругови. Пречник штита је 2 mm. Презимљава као ларва првог или другог стадијума, и током зимског прегледа може се уочити на кори дрвета, дебла и грана испод штита. Критичан број у време зимског прегледа није утврђен, већ сама присутност нам говори да морамо правовремено реаговати да би се избегле изненадне штете. С обзиром да је присутност штитасте ваши углавном на појединачним стаблима, могуће је локално третирање само заражених воћака препаратима на бази минералних уља.

Мољац округлих мина (*Leucoptera malifoliella*) презимљује у стадијуму лутке на кори дрвета, у рашљама грана или испод старе коре. Лутке су дуге 3 mm, светло сиве боје и подсећају на семе трава или корова. Критичан број лутки током зимског прегледа је 10-20 по стаблу, што значи појаву прве генерације у критичном броју. Зимски преглед на ову штеточину је обавезна мера која се мора спроводити у засадима јабуке, да би се одредили оптимални рокови сузбијања прве генерације штеточине.

Саветодавац заштите биља **Недељкови Сениша**